

DOMOVINA

Štev. 30.

V Ljubljani, 27. septembra 1918.

Leto I.

Poziv Narodnega sveta.

Zgodovina človeštva stoji na pragu velikih dogodkov. Tudi za prihodnost našega naroda je sedanja doba odločilna. Mi in naši otroci bomo uživali toliko svobode, kolikor si je sedaj priborimo. Sedaj je čas, da si ustvarimo srečno bodočnost za nas, ki živimo in za naše pozne rodove. Gorje, ako zamudimo te usodopolne trenutke!

Ker si je naš narod svest visokega pomena sedanjega časa, si je izbral »Narodni svet« v Ljubljani kot najvišjo politično stopnjo. »Narodni svet« bo skušal lajšati bremena, ki teže naš narod.

Da bo mogel premagati »Narodni svet« ogromno delo, ga mora podpirati ves narod, ga mora podpirati moralno in gmotno. »Narodni svet« ne more pobirati davkov, pač pa je dolžnost naroda, da si sam naloži ta narodni davek. Prostovoljno naj naš narod plačuje ta davek svoji najvišji politični stopnji.

Delovanje »Narodnega sveta« bo odvisno tudi od gmotnih sredstev, ki mu bodo na razpolago. Zato pozivljamo vsakogar, ki ljubi jugoslovansko domovino, da plača po svojih močeh narodni davek našemu vrhovnemu vodstvu, »Narodnemu svetu« v Ljubljani.

Prispevki se pošiljajo na naslov »Narodni svet«, Ljubljana, sprejemala pa jih bodo za naš račun drage volje tudi upravništva naših listov.

V Ljubljani, dne 21. septembra 1918.
Dr. Anton Korošec.

Drž. poslanec dr. Ravnihar:

Parlament.

Meseca julija je šel državni zbor na počitnice neposredno potem, ko se mu je bilo predstavilo ministrstvo barona Hussareka. Na zadnji predpočitniški seji je ministrski predsednik si izposloval proračunski provizorij z neznanotno večino 19 glasov. Dne 1. oktobra prične državni zbor zopet s svojimi sejami. Finančni odsek mu pripravlja delo.

Kaj pričakuje Hussarek od parlamenta in kaj pričakujemo mi od ministrskega predsednika? Na drugo vprašanje je lažje odgovoriti kakor na prvo. Danes je še zelo negotovo, bode li vlada imela potrebno večino ali ne. Bivši ministrski predsednik Seidler se je bil popolnoma vrغل v naročje Nemcem ter napovedal v notranji politiki »nemški kurs«. Kakor da bi bil dosedaj drugačen kurs. Samo da je Seidler, mož prav neznanitih političnih sposobnosti in velik nepoznalec razmer, program nemških strank odkrito in uradoma prevzel kot vladni program. Hkratu z ofenzivo na Flandrskem in ob Piavi je pričela tudi notranja ofenziva proti Čehom in Jugoslovanom. Seidler pa se ni spodtaknil ob teh dveh opozicijskih strankah, ampak ob Poljakih, ki so ga dolžili, da je prelomil dano jim besedo. Brez Poljakov vlada nima večine, zato je moral Seidler iti pot svojih prednikov. Od novega ministrskega predsednika so Nemci zahtevali izpolnitev vseh od njegovega prednika jim napravljenih obljub, torej nemški kurs mora ostati, samo krmilar je izpremenil svoje ime. Do danes se Hussarek še ni odkrito izjavil, da si njegova dejanja kažejo, da se prav nič ne loči od svojega prednika. To pa Nemcem ne zadostuje. Seidlerjeve obljube so jih tako zelo prevzele, da na kak umik niti ne mislijo. Zato se jim bo Hussarek prav gotovo udal. To prorokovanje je menda danes že precej zanesljivo. Mož se nam od dne do dne bolj prikazuje, da je istega kova kakor Seidler, Stürgkh et tutti quanti.

Tembolj, ker v nas ne more dobiti zaslombe. Naše stališče napram vladi ne more biti niti za las drugačno kakor je bilo doslej. Ni niti enega predpogoja, ki bi veleval odnehati in izpremeniti postopanje. Pri tem ne mislim ravno, da Hussarekovo obnašanje napram nam v zadnjem času potrjuje naše opozicijsko stališče. Ampak gre tu za vrhovna načela. Dokler ni vlade, ki ne vzprejme brezpogojno naše načelne zahteve po samo-odločbi, toliko časa ne sme nobena vlada, pa najsibote ga ali onega imena, računati na našo oporo. Vse drugo poleg tega je podrejenega pomena. Kajti po pravilo po persekucijah napravljene škode, odprava krivic našemu uradni-

štvu in našemu vojaštvu, priznanje najprimitivnejših narodnostnih pravic — vse to mora priznanju naše temeljne zahteve slediti samo po sebi. Kakor mora tudi prenehati sedanje nenormalni položaj, ki se v njem nahajamo Jugoslovani. Torej, da ne govorimo o Bosni-Hercegovini in o Hrvatih, vrniti se nam mora svobodno zborovalno pravo, kakor je uživalo Nemci, odpraviti je neznosne razmere, pod katerimi ječi naše časopisje, vspostaviti je vse naše družbeno delovanje, ki je danes vsled vladnih naredb omenjeno, da celo (Sokolska društva) popolnoma ustavljeno. Na enaki črti se srečavamo s svojimi ožjimi zavezniki, s Čehi. Cela vrsta pritožnih točk je, ki vse imajo svoj izvor v nesrečnem avstrijskem sistemu, ki pozna narode prve, druge in tretje vrste, polnovredne in manjvredne, gospodujoče in gospodovane narode. Niti Hussarek niti njegovi nasledniki ne bodo na tem kaj izpremenili, ako jih ne bodo k temu prisilile razmere, močnejše od njih. Za dogleden čas tega še ni pričakovati, zato pa tudi ni mogoče, ako nam je količkaj na naši narodni čast, da bi mi izpremenili svoje protivno stališče napram vladi. Hvala Bogu, da smo po tolikoletnih vijugastih potih naše visoke politike v preteklosti dospeli do tega, da je napram krivičnemu sistemu politika neizprosnega boja edino primerna in tudi najbolj naravna politika. Gre nam za življenje in tu ne smemo poznati nikakega omahovanja in kolebanja, nikakega mešetarenja in »glihanja«. S svojo politiko od majniške deklaracije sem smo že marsikaj dosegli. Pričeli so nas upoštevati. Tudi za naše protivnike že obstoji danes jugoslovansko vprašanje. Pedajo se z njim čisto resno na Dunaju in v Pešti.

Največja pridobitev naše dosledne in odločne politike pa je preobrat v mišljenju velikega dela našega naroda, preobrat na dobro in strnjenje vseh delov našega naroda v eno krepko, pogumno in neustrašeno bojno vrsto. Ta zaveden narod je danes najtrdnjša opora in zaslomba naše državnozbornske delegacije.

Zato vlade ne puščamo v nobenem dvomu, da na nas ne more računati. Isto je s Čehi in z delom Poljakov. Ukrajinci bodo preikone zopet v opoziciji, ako je res, kar se govori, da je vlada razveljavila tajno pogodbo glede delitve Galicije, glede Holmskega ozemlja i. dr. Kje bode dobila vlada svojo večino? Bode li potrkala pri socialistih? Ne verujem, da bodo ti odprli duri na to trkanje, četudi bi njihovi voditelji kaj takega hoteli. Preostanejo samo nemške meščanske stranke. Te predstavljajo vso in edino zaslombo avstrijske vlade. To pa je tako neznanen del avstrijskih narodov, da lahko rečemo, vladajoči sistem ima proti sebi veliko večino vseh svojih narodov. Zakaj ne smemo prezreti, da le skrajno krivičen volilni red povečuje število nemških, meščanskih strankam pripadajočih, poslancev, na drugi strani pa, da prava reprezentanca nemškega ljudstva je v socialističnem taboru. Socialisti priznavajo od dne do dne bolj, da je naše tolikrat povdarjano stališče glede te države edino pravilno, kar najbolj pravično.

Da od Hussareka ni pričakovati izpremembe sistema, sem že omenjal. On sam nam je to napovedal, ko je časnikarjem iz Nemčije razkladal, da je ta sistem pošten in pravičen, zakaj — in to je bil najimenitnejši argument našega v tem oziru Seidlerju tako podobnega ministrskega predsednika — znani člen XIX. drž. osnovnih zakonov zagotavlja vsem avstrijskim narodom popolno ravnopravnost! Ne vem, ali je min. predsednik res tako ubog na duhu, da bi bil prepričan, da mu bo kdo verjel kaj takega, ali pa je s polno zavestjo spregovoril velikansko neresnico. V enem kakor drugem slučaju je postal za svojo osebo za nas nemogoč.

V parlament se torej povrnemo oboroženi od vrha do tal. Razkrivati hočemo nove nam storjene krivice,

obtoževali bomo ter krivce posajali na obtožno klop. To zadošča, da nas razumejo tam, kamor naj dospo naše tožbe. Da bi razgrajali, razbijali, obstruirali — čemu. Ni treba. Saj vemo, da si gotovi krogi žele silovitega nastopa z naše strani, zato da bi dobili povod, poslati parlament domov. Mi pa nočemo zapraviti parlamenta, ker nočemo izgubiti tribune, raz katero edino je mogoča svobodna in odkrita beseda, raz katero edino je pregledna tako potrebna kontrola.

Naš boj proti sedanjemu sistemu se vrši v mejah običajnih parlamentarnih oblik. Naše najmočnejše orožje je glas vsakega poedinega poslanca, ki ga vržemo na tehtnico. Glasovati proti vladi se pravi, odrekati sedanjemu sistemu pravice do življenja. Strmoglaviti temu sistemu udano ministrstvo, se pravi opravljati patriotsko delo. Kajti vedno in vedno smo mnenja, da je prav ta sistem največja nesreča za državo, ki jo je pripravil v pogubo in današnji njen obupni položaj. Zato naj gre eno ministrstvo za drugim, morda se bodo »merodajnim činiteljem« le odprle oči, da bodo spoznali, kje in na kak način bi bilo iskati rešitve državi. Ako pa ne, nam je tudi prav. Ako nočejo slušati naših dobro hotečih nasvetov, bo le njihova škoda. Zakaj naša pravična, kot taka od vsakega poštenega človeka pripoznana stvar, bo čisto gotovo zmagala.

Politični pregled.

Avstro-Ogrska. Grof Tisza potuje o Hrvatski da proučuje, kakor pravi, jugoslovansko vprašanje in da laži gotova navodila pri njenih tozgovnih načrtih. — Burianove mirovne note entetine države ne sprejmejo. Pravi, da Avstrija v njej ni priznala temeljev za enak mirovni razgovor in to Wilsonovo naziranje o zvezi narodov. — Dunajski občinski svet je v voji seji na slovesen način pozdravil mirovno ponudbo zunanjega ministra. — Češko-moravska duhovščina se je zrekla za samostojno češko državo. — Češke obrambne organizacije so pobile med ljudstvom narodni davek, da bi mogle vršiti svoje narodno delo. To tabiranje je sedaj vlada prepovedala. — Bosanski deželni šef general Sarotić se je izjavil, da bo jugoslovansko vprašanje v kratkem rešeno, a kako ne more povedati, ker je to še »uradna tajnost«. — V sled raznih nepremagljivih ovir ne bo mogla hrvatska srednja šola v Pulju pričeti še to leto s poukom, ampak je otvoritev preložena na prihodnje leto. — Nemškutarski list »Stajerec« oznanja, da Jugoslavije ne bo. Najboljši odgovor takemu listu bi bil, da ga nihče ne bere. — V puškim okraju je žal napredovalo ponemčevanje. Nekateri stariši so še tako malo zavedni, da vodijo svoje otroke v nemško šolo. — Vlada je izjavila, da kljub nepovoljnemu odgovoru, ki so ga dale vse entetine države, vztraja še nadalje pri svoji mirovni ponudbi. — Švica je odklonila posredovanje med obema strankama. — Podpredsednik Češkega Svaza, vodja narodnih socialistov, V. Klofač je praznoval 22. t. m. svojo 50. letnico, ki so jo Čehi slavnostno proslavili. — »Hrvatska«, glasilo hrvatskih frankovcev razširja strašno bedaste vesti, da se dr. Korošec z Madžari pogaja za rešitev jugoslovanskega vprašanja in sicer na škodo Hrvatov. — V Budimpešti sta dospela finančni minister Burian in domobranski minister Czapp. — Na Dunaju je dospelo turško poslanstvo, da naznani cesarju Karlu nastop vlade novega sultana Mehmeda VI. — Kakor poročajo, je cesar poveril generalu dr. Bardorffu, da posreduje med Čehi in Nemci za spravo. Isto je menda naročeno grofu Tiszi v južnih deželah. — Slovaki so pričeli z obširnimi delom, da bi se združili vse slovaške politične stranke v enoto. — K otvoritvi slovenskega narodnega gledališča sta nameravala priti češki pisatelj Machar in šef drame češkega narodnega gledališča Kvapil. Policija ima je tobrez navedbevrokov prepovedala. — Med poljskimi strankami v Galiciji se vrše posvetovanja, če bo možno ustanoviti Narodni svet. Dosedaj poteka pogajanja ugodno. — V Celovcu je bil pod predsedstvom dr. Korošca ustanovljen pokrajinski odsek Narodnega sveta za Koroško. — Iz merodajnih krogov poročajo, da ostane hrvatski ban pl. Mihalović v svoji službi.

Nemčija. Vsenemški listi so ob priključitvi avstrijske mirovne note pokazali silno jezo in razburjenje. — Resen položaj je povzročil pogajanja, da bi se parlamentarnim strankam izročila odgovornost državne politike. Baže bi bili tudi socialni demokrati pripravljene vstopiti v tako koalicijsko ministristvo. — Z ozirom na razne vesti se razglasa, da Nemčija ni ponudila Belgiji nobenih mirovnih pogajanj. — Opažani je, da se pripravlja nova kriza na kancerskem mestu. Državni tajnik von Hintze je baže v vseh dosedanjih vprašanjih, posebno pa v dunajskih zadevah popolnoma odpovedal. — Neki vsenemški list piše, da mora Nemčija zato še voditi vojno, da izsili od nasprotnikov veliko vojno odškodnino. Kajti, če bi danes Nemčija nehala vojno, bi zapadla v popoln gospodarski bankrot. — Essenski delavci so na velikem zborovanju zahtevali demokratične preuredbe in takojšen mir.

Anglija. Mednarodni delavski kongres v Londonu je izrazil svoje obžalovanje nad odgovorom nemških socialistov na spomenico londonske delavske konference glede vojnih ciljev. Baže preperečuje mednarodno konferenco. — Litvinov, zastopnik boljševikov v Londonu je bil te dni izpuščen iz ječe, baže na pritisk sovjetske vlade. — Ker ruska vlada ni odgovorila na ultimatum entetnih držav z dne 16. t. m. smatra angleška vlada svoje stiske z dosedanjim rusko vlado za pretrgane. — V Londonu so mnjenja, da morajo zavvezniki v skupni not odgovoriti avstrijski mirovni ponudbi in tam natančno povedati svoje mirovne pogoje.

Amerika. Zvezne države ne priznavajo samostojnosti Finske in ji ne pošljejo toliko časa žita, dokler bo stalo tam nemško vojaštvo. — Brazilija je sporočila, da so diplomatične vezi med Avstrijo in njo pretrgane in da obstoja med obema državama vojno stanje. — Zvezne države so rabile 30 minut po prejemu avstro-ogrsko mirovno ponudbo, da so odgovorile nanjo v odkla-

najočem smislu. — V Kanadi se vrši baže močno gibanje za odtrganje od Anglije.

Francija. Srbski ministrski predsednik Pašić je prisel v Pariz. — Prihodnji teden se vrši v Parizu veliko zborovanje vseh velikih politikov zavvezniških držav. Gre baže za stvaritev enotnega diplomatičnega postopanja entente, kakor se je to doseglo že v vojaškem oziru.

Rusija. Vesti iz Rusije so različne in malo zanesljive. Z ene strani vlada se posvetuje, kako bi se ustajilo proti ki niso zadovoljni z njihovo vlado, z druge pa narašča protirevolucionarno gibanje. — Večje število ameriških čet je menda dospelo v Sibirijo Čehoslovakom na pomoč. — V Omsku se pripravljala nova zveza onih »grubernih«, ki so se proglasile za samostojne države. Omsk je zadnjič napovedala Nemčiji vojno. — V Kijevu se je zbrala duma in državni zbor bivšega carstva, da se posvetuje, kako bi nastopilo proti grozodejstvom v Rusiji. — Na Trockega je bil izvršen revolverjski atentat, ter je bil Trocki ranjen na levi roki. — V Petrogradu je bil ustanovljen odbor žen, ki ima namen, masčevati se za grozodejstva boljševikov. — V sled atentata na ljudskega komisarja Urickega so ustrelili boljševiki v Permu 50 meščanov. — V kratkem bo izvedeno pregledovanje vseh sovjetrov po celi deželi, ker je v njih nebroj članov, ki poneverjajo državni denar, kradejo in goljufajo. — Čehoslovaški vojski so zavzele Perm. — Ruska carica je dobila dovoljenje, da se sme izseliti na Špansko, odredi se je pa morala vsej dedščini po carju. — V Petrogradu se je vršilo več boljševiških zborovanj, kjer je bil sprejet predlog, naj se takoj prične z vojno proti ententi.

Italija. Ministrski predsednik Orlando bo odpotoval na Francosko. — V ministrskem sporu glede Jugoslovani, ki je zadnje čase vznemirjal Italijo, je zmagal Orlandov zmerni program, ki vzdržuje londonsko pogodbo, s priznava Jugoslovanom pravice do svojega ozemlja in išče z njimi stike za skupno delo v bodočnosti. — 20. t. m. je praznovala cela država svoj narodni praznik na zelo slovesen način. Vsi govorniki so govorili za vojno.

Romunija. Iz Romunije došle vesti se vjemajo v tem, da hočejo menda entetini častniki s pomočjo romunske kraljice in prestolonaslednika postaviti proti centralnim državam in proti Bolgariji novo fronto.

Minuli teden.

Zmes. Nad Reko je bil sestreljen en ameriški areoplan. — V sredo je bilo osnovano društvo Narodna galerija, ki bo vzdrževalo v Ljubljani stalno razstavo slikarskih in kiparskih del domačih umetnikov. — V mariborsko gimnazijo se je letos prijavilo toliko dečkov, da jih je mnogo moralo oditi zopet domov, ker je gimnazija prenapolnjena. — Dobrodelno društvo in Zadrugi savez sta naprosila naučno ministristvo, da otvori trgovsko šolo v Zadru. — Slovenski rodoljub, ki noče biti imenovan, je daroval slov. gledališču 10.000 K. — Nemški denarni zavodi na Koroškem so osnovali »Koroško zemljiško posredovalno družbo«, ki bo posredovala pri nakupu zemljišč in ima v prvi vrsti namen, zabraniti novo priselitev Slovencev v deželo ter če mogoče, spraviti še slovenska poselstva v nemške roke. — Vojaški sanitetni zavodi bodo vrnil družinam na pljučih bolnevojake ali pa ji pošljejo v civilna zdravilišča. — Ruskim vjetnikom, katerih odide sedaj v kratkem en milijon v domovino, prirede predavanja, da se jim dokaže laž raznih govorov, ki jih trosijo okrog sovražniki Avstrije. — Izdane so bile naredbe, ki ostro prepovedujejo podpiranje dezertirjev ali vojakov, ki si samolastno podaljšujejo dopuste. — Pomanjkanja papirja, bo še večja, ker je vlada skrajšala dobavo premoga za papirnice za 50%. — V Trstu so stavkali vsled neznošnih prehranjevalnih razmer vsi mestni nastavljeni. Končno sodosegli vse, kar so hoteli. — V Ljubljani se prične ta teden komisijsko pregledovanje vseh stanovanj in ljudska štetje. — Na transport med Trstom in Mariborom je izginila pošiljatev svilenega blaga v vrednosti 300.000 kron. — 21. in 22. je nameraval odbor S.H.S. žena pobirati prispevke za naše gladne otroke. Policija pa je to dobrodelno delo prepovedala in šele ministristvo za socialno oskrbo je preklalo prepoved. — Nemci ustanove na Sp. Stajerskem več novih, šulferajnskih šol. — Kmet Mihajlo Bolman iz Bačke na Hrvatskem je zapustil celo svoje premoženje, deset tisoč kron, prosvetnim narodnim namenom kakor dijaški kuhinji. Matiči Hrvatski in dr. — Čehi prosijo jugoslovansko javnost podpore v živilih in denarju za dijaško kuhinjo v Prazi, ki jo osnujejo izključno le za jugoslovanske dijače.

Mrtvi. Nežika Meršol v Sp. Šiški. — Josip Cusulin, vadniški učitelj v Gorici. — Posestnik Ignacij Cink 74 let v Brjah pri Rihemberku na Goriskem. — Liza Kosir v Kastvu. — Lujza Trstenjak v Ljubljani. — Viktor Debeve v Ljubljani. — Marija Zotman v Ljubljani. — Ivan Jurec v Trebnjem. — Ernest Slane v Petrovčah. Jožica Fornazaričeva v Ljubljani. — Josip Novotni v Ljubljani. — Karol Diehl, 35 let v Ljubljani. — Kristina Koren v Göttingu. — Rudolf Kurnik v Gradcu.

Gabrijela Gabrič, 22 let v Ljubljani. — Marija Bojker, Ljubljana. — Aloizij Merlo v Gradcu. — Božo Berguglian v Trstu. — Karl Zotman, sodni svetnik v Ljubljani. — Franc Simončič, posestnik iz Sevnice, Ljubljana. — Marija Demšar v Skofji Loki. — Fran Sorn v Gradcu.

Gospodarstvo.

Za povzdigo kmetijstva pripravljajo avstrijsko poljedelsko ministristvo dva zakonska načrta, ki jih hoče predložiti državnemu zboru.

100.000 kg usnja za civilno prebivalstvo. Kmečke občine so zahtevale v vojnem ministristvu, da bi smeli kmetje kože od živine, zlasti v sili doma zaklane, sam porabiti za usnje, ne da bi jim bilo treba oddajati jih za vojaške namene. Vlada je to zahtevo odklonila, obljubila pa je odpmoči velikemu pomanjkanju usnja s tem, da bo počenši s septembrom dala od vojaških zaloz usnja 100.000 kg za civilno prebivalstvo. Od te množice naj bi dobili primeren del kmetovalci. Prošnje za usnje, ki naj bi služilo za poljedelske namene, je vlagati na poljedelsko ministristvo. Zelo umestno bi bilo, da bi se za to usnje zanimali tudi naši poslanci. Če tudi ne bodo usnja dosegli, se bo vsaj dokazalo, da nas tudi v tem oziru zapostavljajo in prezirajo dunajski oblastniki. Zanimivo je, da se javnosti na oddajo tega usnja sploh ni opozorilo in se je le nemške interesentje pod roko opozorilo nanjo. Cela oddaja pa je sicer le pesek v oči, ker je jasno, da 100.000 kg usnja ne more zadostovati za potrebo 26 milijonskega prebivalstva.

Za koga rekvirirajo pri nas kovine? Kovine, ki se pri nas rekvirirajo za vojaške namene, dobiva židovska tovarna Manfred Weiss v Budimpešti v nadaljnje predelavanje. V zadnji seji vojnogospodarske komisije avstrijskega državnega zbora je posl. Seitz to trdilo hudo prijel in ji očital, da porablja za vojaške namene oddani baker za izdelovanje modre galice. Trdka pojasnjuje sedaj, da ji je vojno ministristvo nakazalo nekaj bakra za to, da je napravila modro galico za Bosno, Hercegovino, Srbijo, Črno goro in Romunijo. Časopisje vprašuje, kako more vojno ministristvo izdajati take odloke in meni, da cela zadeva hudo smrdi, četudi gre za sicer nesmrdivo modro galico.

Kaj je vzrok pomanjkanju premoga? Leta 1913. so v Avstriji pridobili 44 milijonov ton premoga, letos pa je padla produkcija za 20 odstotkov, torej na 36 milijonov ton. Za vzrok se navaja dejstvo, da so v začetku vojne tako brezglavo plenili po premogovnikih, da bi morali danes že veliko rogovov vsled tega, ker so nevarni za življenje, zapreti. Uničili so stroje, orodje in sploh vse priprave. Velike težave dala rudnikom prevoz premoga. Konj je malo, še tisti nimajo zadosti krme. Vojna je pobrala nebroj najboljših rudarjev, mesto njih je prišlo v rudnike veliko neizkušenih novincev. Delavstvo po rudnikih propada telesno, ker nima dovolj hrane. Brezglavost državne oblasti ima velikanske zasluge, da se je organizirala prehrana rudniških delavcev tako kot bi se ne smela.

Vinske cene v Nemčiji. Dne 9. septembra je vinarsko društvo v Dürckheimu na javni dražbi prodajalo vino. Cene so bile po kakovosti od 107 do 228 mark za liter. V celum se je prodalo okoli 14.000 litrov za 203.000 marke, povprečna cena je torej bila 145 mark za liter. Danes stane 1 marka 1 K 80 vin.

Tržne cene za hmelj. Preteklo sredo so dosegle dejanske cene za hmelj 950—1000 kron za 50 kg.

Dražji sladkor. Cena sladkorju se dvigne pri nadrobni prodaji na 3 krone. Pod roko se ga že dolgo plačuje po 21 kron kilogram.

Uradne in tržne cene usnja. Uradno določene cene za usnje znašajo za 1 kg podplatov 8.30 — 15.30 K, notranjov 10.10 do 13.10 K zgornjega usnja 10 — 23 K, za kvadrat zgornjega usnja je določena cena 3.10 K. Pod roko in v zakotni kupčiji pa se prodajajo podplati 1 kg 4 150 — 180 K, boxcali 1 kvadrat 50 — 60 K, ševro pa 1 kvadrat čez 100 K. Ker vlada ne, da iz rok za civilno prebivalstvo skoraj nobenega usnja, je prava trgovina z usnjem docela ubita in kdor noče hoditi bos in komur razmere dopuščajo, mora kupovati usnje le v zakotni kupčiji. Največ usnja, ki ga sedaj kupuje in nosi civilno prebivalstvo je ukrajenega. Brez tatvin bi že veliko ljudi ne moglo več živeti.

Trgovski in obrtni vestnik.

Skrb za strokovno izobrazbo. Malone vsak stan je danes organiziran v društvih in zvezah, da štiti svoje stanovske koristi. A delo stanovskih organizacij ne sme biti obrnjeno samo na gospodarsko stran. Vsak stan se mora brigati tudi za svojo in svoje naraščajo strokovno izobrazbo, s tem najbolje skrbi tudi za izboljšanje svojega gospodarskega položaja. Pri nas so pridobitni stanovi (kmetje, obrtniki, trgovci) dozdaj premalo storili za izobrazbo svojega naraščaja. Kmetje se vobče niso strokovno izobraževali, trgovske in obrtniške vajence pa smo prepuščali Nemcem in Italijanom, ki so naraščaj pritegnili v svoje vrste. V tem oziru bi se morali učiti od trgovsko-obrtnega društva »Privrednik« v Zagrebu, ki se briga za vsakega svojega člana od ljudske šole naprej. Kar se žrtvuje za izobrazbo, prinaša obilen sad.

Sistematično pospeševanje industrije v Gradcu. Občinski svet graški je sklenil, pospeševati naseljevanje industrijskih podjetij v Gradcu, zlasti takih industrij, ki jih dozdaj tamkaj še ni. Prepustil bo za taka podjetja ceneno stavbišče, oddal jim cenene električni tok ter popuščal pri mestnih določbah in občinskih pristojbinah.

Konservna tovarna za sadje in zelenjavo se je ustanovila v Stjekovcu v Bosni. Vzdržuje jo akcijska družba »Bosna«. Pri nas bi brez dvoma konservna tovarna za sadje in zelenjavo prav dobro uspevala, ker imamo navadno tega blaga zadosti za večji eksport.

Za povišanje cen surovih kož. Avstrijske zadruge za vnovčevanje kož in mesarske zadruge so se obrnile na vojno in trgovsko ministristvo z zahtevo, da se povišajo cene surovim kožam. Protestirajo proti temu, da so ostale cene kož iste, dočim so se povišale cene za usnje za 25%. Izdajo naj se cene za goveje in telečje kože, ki bodo odgovarjale visokim cenam živine in visokim cenam usnja.

Nakup železnine. Večje množine železnine, pol ali cel vagon, bodisi za stavben ali obrtne svrhe, je mogoče dobiti le z dovoljenjem posebne komisije, ki posluje na Dunaju (Eisenkommission beim k. u. k. Kriegsministerium, 7. Abt., Wien II, Taborstrasse 8 a). Prošnje se morajo napisati na uradne tiskovine, ki se dobe pri trgovsko in obrtnih zbornicah. Predpisi za nakup železnine pridejo predvsem v poštev za trgovce in podjetja. Posameznik, ki potrebuje manjše množine železnine, domače orodje, šine, cevi, pločevine itd. mora v trgovino, kjer se vrši nadrobna prodaja. Pripomniti je, da je žičnik (žebli in žice) prepuščen prostemu nakupu.

Dodelitev cements. Dodelitev cementsa je sedaj mogoča le po gospodarski zvezi cementne industrije na Dunaju (Wirtschaftsverband der Zementindustrie Wien III/2 Ditscheingasse 2). Prošnje za dodelitev cementsa za vse nevojaške stavbe brez izjeme je torej ne pri ministristvu za javna dela, temveč neposredno pri navedeni gospodarski zvezi na predpisanih formularjih vlagati. Ako pa gre za cement za vojaške stavbe, je dotične prošnje pošiljati na c. in kr. vojno ministristvo, oddelek 9/H. B. na Dunaju. Navedene tiskovine (formularji) se dobe pri imenovani zvezi in pri vsaki cementni tovarni. V svrhu hitre rešitve teh prošelj, je posebno paziti na natančno izpolnitev formularjev in osobito na donos zahtevanega uradnega potrdila o potrebi in nujnosti dotičnega porabnega namena.

Ustanovitev tovarne za stroje. V Košicah na Ogrskem se je ustanovila akcijska družba, ki bo izdelovala zlasti poljedelske stroje ameriškega sistema. Družba ima 8 milijonov kron akcijskega kapitala.

Tovarna za fese. V Kösszegu na Ogrskem so zgradili s kapitalom 2 milijonov kron tovarno za klobuke in fese. Tovarna je že v obratu. Fese hoče izdelovati zlasti za Albance. Očividno bi Madžari radi gospodarsko nadvaljati narode na Balkanu.

190.000 kron za ustanovitev strokovne šole za porcelansko industrijo je darovala »Zveza avstrijske porcelanske industrije«. Šola bo v Alt-Rohlau. Prinašamo to vest, da vidijo naši obrtniki in industrijalci, kako veliko važnost polagajo njihovi nemški strokovni tovariši na strokovno šolstvo. Ne strašijo se tudi velikih denarnih žrtve.

Požrtvovalnost grških trgovcev. Grki so poleg Židov in Armencev znani kot dobri trgovci, manj znana pa je požrtvovalnost grških trgovcev za šolske in druge prosvetne potrebe grškega naroda. Po vseh velikih trgovskih mestih so bogati grški trgovci, ki posvečajo svoje premoženje domovini. Leta 1856. je umrl v Moskvi Grk Hadzikosta, ki je zapustil več ko 200.000 drahem, da se je osnovala v Atenah sirotišnica, katere premoženje je z darili drugih dobrotnikov v 50. letih naraslo na 4 milj. drahem. Papavis v Solunu je istemu zavodu daroval 200.000 drahem, po svoji smrti pa zapustil 2 in pol milijona drahem za enak zavod v Solunu. Podoben zavod je v Pireju, katerega je omogočil Zanni z volilom 200.000 drahem. Grški trgovci iz Carigrada so leta 1831. ustanovili na otoku Halkis grško trgovsko šolo. Trgovci in ladjedelec Stathatos je na Itaki z zneskom 300.000 drahem postavil krasno moderno trgovsko in mornarsko šolo. Kassavetis je v Tesaliji daroval veliko posestvo, da se tam osnuje poljedelska šola. Grška politehnična visoka šola se imenuje »Metzovelon« po kraju Metzovo v Epiru, domovini njenih ustanoviteljev: Sturnafa, Tossitza in Averu. — Kje so nasledniki našega Kalistra in Gorupa?

Zdravstvo.

Griza ali dizenterija. V predvojnih časih se je v naših krajih le redko-kedaj dogodilo, da je kdo oboliel na grizo. Medvojno pa so se zdravstvene razmere tako poslabšale, da v gotovih letnih časih ljudje jako pogosto obolevajo na grizi in da je ta bolezen postala že jako resna nevarnost. Ze leta 1915. se je zelo razširila po naših deželah, in letos utegne doseči višek. Dan za dnem se javljajo novi slučaj obolenja iz naših mest in z dežele, neprestano se bolezen po tihotapsko plazi iz ene vasi v drugo in od hiše do hiše. Med mnogimi nadlogami, ki nam jih je napravila vojna, griza ni najlažja, vendar pa ni tako nevarna, kakor se splošno sodi. Mnogo nevarnejši je trebušni legar (tifus), še veliko hujši je pegasti legar.

Ker je bolezen nalezljiva in se jako hitro raznese med prebivalstvom, je potrebno, da je vsakdo vsaj v splošnih obriših poučen, na kakšen način se človek nalezje grize, kako jo je spoznati in na kakšen način se je obvarujmo ali pa ozdravimo, ako nas je že napala. Splošno razširjeno je mnenje, da je vsaka močnejša driska že griza. To mnenje — hvala Bogu — ni utemeljeno. Grizo smemo imenovati le tisto drisko, pri kateri je človeško blato pomešano s krvjo in služio in pri kateri se javlja jako boleč pritisk na blato. To je glavni in najvažnejši znak grize, vse dru-

Ob Soči.

ge driske pa, pri katerih ni v blatu ne krvi ne sluzi, so navadni akutni (naglo nastopajoči in kratak čas trajajoči) črevesni katarji ali pa kake druge mani nalezljive bolezni.

Iz tega sledi, da moramo v vsakem slučaju, ko je kdo domačih obolen na driski, pogledati na blato in se na lastne oči prepričati, ali sta v blatu kri in sluz, ali jih ni! Šele potem je mogoče reči, ali je ta driska resnična griza ali ne. Ker je ravno blato tako značilno za grizo, naj ga nekoliko natančneje popišemo! V prvih urah, ko se je driska začela, je blato tekoče in še tako barvano, kakor naravno blato. Kmalu po preteku nekaj ur pa se v blatu pokaže že sluz in v kratkem času se je barva blata popolnoma izpremenila. Sluzi se je pomešala kri, blato je temordeče, tekoče, pravega naravnega blata ni mogoče več opaziti; po krvavordeči tekočini pa plava sluz deloma v majhnih kosmičih, deloma v prosojnih masah. Kadar se je bolezen popolnoma razvila, odpadki obstoje pogosto iz same čiste krvi in sluze — to je navadno tretji ali četrty dan bolezni.

Da grizo še lažje spoznamo in jo ločimo od drugih manj nevarnih drisk, moramo tudi vedeti, kako bolezen poteka in kako se bolnik počuti.

Navadno se griza začne nenadoma iz polnega zdravja. Kar naenkrat začne bolnik po trebuhu močno, krčem podobne bolečine, ki postajajo od dne do dne hujše. Ljudstvo pravi, da v trebuhu »grize« in zaradi tega tudi menimo bolezen »grizo«. Obenem s temi bolečinami, kolikami ali grizenjem, se začne huda driska. Bolnik mora leteti na blato vsakih pet minut, vsako minuto. Komaj je legel na posteljo, že ga zopet začne gristi in neznosno tiščati na blato, da mora takoj vstati in opraviti potrebo. Toda navadno gre le majhna množina gori opisanega blata od njega in neznosno stanje se le prav malo ali nič ne zboljša. Ta igra se ne preneha ponavljati, pritisk na blato odjenja za nekaj minut, da se potem poiaji z novo silo, z novimi bolečinami. Bolnik seveda pri tem strašno trpi. Zviša se v postelji, tišči trebuh z rokami in se premetava z ene strani na drugo. Vse zaman! Stanje postaja od ure do ure hujše. Pri tem bolnik vidno hujša, omahuje, oči mu vpadajo, nos postane spuščen. Zgodi se, da morajo nekateri na grizi bolni po stokrat do dvestokrat na dan na blato. Velike bolečine in huda driska trajajo po navadi ne nekoliko dni. V ugodnem slučaju od četrtega ali petega dneva naprej pnehavajo bolečine, odjenja pa pritisk na blato, na potrebo ni treba več tolikokrat iti in blato se polagoma začne spreminjati, dobiva zopet rujav barvo, množina in sluzi se zmanjša. V dveh do treh tednih se bolezen navadno konča in bolnik si polagoma opomore.

Griza včasih — v nekaterih odstotkih konča s smrtjo bolnika. Smrt lahko nastopi v prvih dneh, navadno pa šele v drugem tednu obolenja.

Kdor natančno presodi vse popisane znake grize, lahko razlikuje grizo od navadne driske. Pripomniti je seveda treba, da ne nastopa griza vedno v tako siloviti obliki. Mnogokrat je še hujša, najnavadnejše pa milejša.

Na zunaj se torej griza kaže v tej podobi, kakor smo jo popisali. Kakor je že na zunaj strašna in mučna tako tudi v človeški notranjosti dela težke spremembe, težko vnetje. Celo debelo črevo se vname, odebeli, postane rdeči in začne na nekaterih mestih na površini razpadati. Naredijo se uljesa ali čiri, ki se le polagoma zopet izlečijo. Povzročitelji grize so drobčeni bacili, ki nastanijo na črevesni sluznici in ki izločajo iz sebe strupe. Ti strupi se razširijo po celim telesu in povzročajo one težke znake, ki smo jih gori popisali.

Za lečenje na grizi bolnih ljudi je najvažnejša prehrana. Dokler je še količak krvi ali sluzi v blatu, bolnik ne sme uživati drugega kot samo lahke sluzaste juhe, najboljša iz riža, ječmena ali ovsa narejene. Vsaka druga jed še poveča bolečine, še poslabša stanje. Za pijačo je najboljši mrzel čaj, ker navadna voda naredi še hujše grizenje. Seveda je prva naloga vsakega, ki ima v svoji hiši na grizi bolnega človeka, da pošlje po zdravnika. Zdravnik bo trpečemu bolniku olajšal z zdravili trpljenje, mu določil primerno hrano in obvaroval pred morebitnimi slabimi posledicami. Medicinska znanost ima poleg drugih notranjih zdravil tudi posebne vrste serum, ki se ga ubrizga pod kožo in ki mnogokrat prav izdatno pomaga.

Ker je griza nalezljiva bolezen, je treba velike previdnosti, da se je ne nalezijo še drugi, ki stanujejo skupaj z bolnikom ali pa ki z njimi občujejo. Z blatom, ki gre od bolnika, se izločajo tudi velike množice bolni povzročajočih bacilov. Zato je predvsem nujno potrebno, da se desinficira blato. To se zgodi najboljša na ta način, da se blato zalije z enako množino vapnene vode. Po vsakem dotiku bolnika si je treba roke dobro umiti, najboljša v lizolovi raztopini. Perilo se mora prekuhati.

Obnovitev svetovalnice.
Dne 20. septembra se začele poslovati obnovitvene svetovalnice, ki bodo dajale prebivalstvu nasvete v vseh vprašanjih, ki se tičejo vojne škode in obnove, mu bodo pomagale pri sestavi prijav in prošnji, dajale pojasnila, kaka odškodnina mu pritiče, za kake podpore sme prositi, izdajale bodo pa tudi oblastim nasvete in predloge, kako naj se zboljšajo obstoječi predpisi. Kjer ni svetovalnic, bodo opravljali njihove posle občinski uradi in okrajna glavarstva. Istočasno se prične tudi ugotavljanje vojne škode. V deželi so ustanovljene naslednje svetovalnice: v Gorici za malo in srednjo trgovino pri trgovsko - obrtni zbornici, za malo obrt pri zavodu za pospeševanje obrti. Potem so svetovalnice v Tolminu, Bovecu, Kobaridu, pri Sv. Luciji in v Cerknem za vse prebivalstvo teh okrajev. Slovensko veleposelstvo si je ustanovilo tako svetovalnico v prostorih Kmečke banke v Gorici na Kornu.

Iz Gorice. Kaj bo z našimi slovenskimi šolami v Gorici? Pričakujemo, da se odpre prihodnji mesec. Otvoriti se ima tudi petrazredna deška in šestrazredna dekleška vadnica in obrtna šola v »Solskem« in »Malem domu«. Slovenska mestna šola, ki je bila Podturnom, se preseli v »Mali dom«. Za srednješolce / treba konvikta. Vlada mora poskrbeti pravočasno. Kaj pa bo s slovensko mestno šolo na Ajševici? — V Gorici delujeta dve lekarni: Ljubičeva v Rabatišcu in Pontoničeva v Raštelu. — Vsi prebivalci goriskega mesta se imajo zglasiti na policijo po ukazu politične oblasti. — V ulici Conte Leonardo so otvorili vojno kuhinjo za civilno prebivalstvo. Dnevna prehrana stane 4 K 20 vin. — V goriskem mestu je sedaj prebivalstva, kakor razvidno pri aprovizaciji, 10.000. Oseba za obnovev Gorike se prehranjuje v Gorici 5086. V goriskem okrajnem glavarstvu znaša število oseb za prehrano 57.900, v tolminskem 30.000, v sežanskem 27.500. Vseh oseb, za katere skrbi prehranjevalni urad v vsej deželi, je 213.840.

Politične vesti.

== Predsednik Jugoslovanskega kluba v Zagrebu. V ponedeljek se je odpeljal predsednik Jugoslovanskega kluba dr. Korošec v Zagreb na važen razgovor s tamošnjimi zastopniki naroda. Čuje se, da je potovanje v zvezi tudi z ustanovitvijo zagrebskega »Narodnega sveta«, ki se ima skoro izvršiti. Ustanovitev »Narodnega sveta« v Zagrebu, ki bo skupno narodno zastopstvo za vse Jugoslovane avstro-ogrške monarhije, bo brez dvoma najboljši odgovor na potovanje in povpraševanje grofa Tisze po naših pokrajinah.

Jugoslovansko vprašanje. Zadnje dni priobčene nemško časopise dolge članke na jugoslovanskem vprašanju. Rešuje ga vsak po svoje, vsi skupaj pa pijejo na medvedovo kožo. Najbolj požrešni so Madžari, ki bi radi še naprej obdržali naš narod na Ogrskem in v Banovini v odvisnosti, poleg tega pa še spravili Bosno, Hercegovino in Dalmacijo pod svojo oblast. Za to pridobitve bi se Madžari avstrijskim Nemcem oddolžili na ta način, da bi dali Dunaju par tisoč pitanih hrvaških volov. Lepše kravje kupčije si ne more misliti noben mešetar, kakor bi jo radi naredili z Jugoslavo in njihovo zemljo Nemci, zlasti pa Madžari. Zlasti madžarski grof Tisza se trudi, da bi rešil jugoslovansko vprašanje po željah Madžarov. Baš sedaj je dokončal potovanje po jugoslovanskih deželah, Hrvaški, Bosni in Dalmaciji, kjer se je hotel prepričati o naziranju, ki ga imajo merodajni krogi glede Jugoslavije. Zatrjuje se, da je Tisza ob tej priliki slišal take, da ne bo hodil med nas v drugo. Prepričal se je lahko, da je naš jugoslovanski narod dovolj zrel, da o svoji bodočnosti odloča sam. Na ideji ujedinjenja Slovencev, Hrvatov in Srbov tudi madžarski grof ne more nič več spremeniti. Značilno je za demokrasko oziroma nedemokrasko naziranje mogotcev v Budimpešti in na Dunaju, da love po naših deželah posameznike za izjavo, ko bi vendar mogli vedeti, da danes nima odločati in govoriti v imenu našega naroda nobena posamezna oseba, marveč je narod kot celota in njega pooblaščen zastopstvo. Prav so zato storili Bošnjaki, da se s Tiszo sploh niso hoteli posamič pogovarjati. Zelo značilno za naziranje vladnih krogov v Avstro - Ogrski je tudi dejstvo, da pride med Jugoslovane reševati jugoslovansko vprašanje najbolj zagrizen Madžar, in povrh še človek, ki se odlikuje le po svojih neljudskih manirah. Kaj bi rekli Madžari, kaj bi rekli nemški narod, ko bi nekoč začel po njihovih mestih in vaseh voziti avtomobil, v katerem bi sedel najbolj radikalen jugoslovanski poslanec in bi nabiral gradivo za rešitev nemško - avstrijskega ali madžarskega vprašanja?

Shod železničarjev. V soboto 21. t. m. se je vršil v Ljubljani v Mestnem domu zelo dobro obiskan shod uslužbencev južne in državne železnice. Shod je kar najostreje grajal nezadostno preskrbo železničarjev z moko, krompirjem, mastjo, obutvijo in obleko. Kadar pridejo železničarji do svojih direktij ali vlade, jih visoki gospodje le tolažijo, češ, saj bo boljše, samo malo potrpite. Vendar s samimi obljubami teh gospodov še noben železničar ni mogel nasititi sebe in svoje lačne družine. Zato je minulo železničarje vsako potrpljenje in prav nič več ne bodo mogli mirno gledati, kako jim doma vsled nezadostne preskrbe hirajo otroci in žene. Železničar

ajvečkrat nima vzeti nobene hrane v službo in komaj bi bilo, da bi živel po cele dneve in noči v svoji prenaporni službi ob samem kropu. Obleke ne dobe železničarji nobene od svojih direktij. Kvečjemu se jim ponudi obleko iz papirja. Za železničarja je najvažnejše, da je dobro napravljen, ker je izpostavljen vsem vremenskim spremembam. Kako bo pa železničar brez tople obleke, ali v papir zaviti opravljal svojo službo, menda vedo samo tisti gospodje krog zelenih miz, ki veliko govore, a malo mislijo. Železniške aprovizacije tudi ne poslujejo tako, kot bi bilo želeto. Vsakovrstne manipulacije so se bile vršile z blagom po železniških aprovizacijah in da je bil pri tem revež kar najbolj prizadet, je samo ob sebi umljivo. Železničar kar najodločneje zahteva korenite izpremembe žalostnih aprovizacijskih razmer. S samimi obljubami se niče več ne bo zadovoljil. Če do prvega oktobra ne bodo dobili železničarji najpotrebnejših živil in obleke, posežejo po najskrajnejših sredstvih v obrambo svojih pravic. Ako je nemogoče zboljšati aprovizacijske razmere, naj pa napravijo že skrajšnji konec vojne. Poleg referentov je na shodu govoril tudi državni poslanec dr. Ravnihar, ki je povdarjal, da državni poslanci ne morejo prevzeti nobene odgovornosti za obupne aprovizacijske razmere. Že začetkom vojne so vodilni činitelji zelo grešili na organizaciji državne aprovizacije in greše še danes. Državnega zbora ni nihče nič vprašal in smo živeli dolga štiri leta pod pritiskom najhujšega absolutizma. Zato so odgovorni za nezadostno aprovizacijo le oni, ki so vojno začeli, ne da bi vprašali ljudstvo in državni zbor. Sicer pa obljubi dr. Ravnihar, da bo predložil vse pritožbe železničarjev na merodajna mesta in je prepričan, da za upravičenimi zahtevami stoji cela državnozborna zbornica. Ljubljanski župan dr. Tavčar obljublja, da bo priskočila mestna občina vsikdar na pomoč železničarjem, kadar bo le mogla. Ko sta govorila še ravnatelj Kristan in strokovni tajnik Kopač, je shod sprejel primerne resolucije in bil s tem zaključen.

O vzrokih in povodih sovražnih napadov na druge države piše »Neue Freie Presse« sledeče: »Poznamo to politično metodo že dolgo. Vedno se je moral kak zločin kaznovati ali kako kršenje mednarodnega prava maščevati, če so se nameravala nova podjarmljenja. Tega ni manjkalo nikdar in ta izgovor je vedno na razpolago tistemu, ki ga rabi.«

Zanimivi dogodki na Nemškem. V Nemčiji so se začeli politični dogodki, nekam nenavadno naglo razvijati. Skoraj ni tedna, da bi ne nastopil kot govornik ta ali oni državnik ter poplajneval stališče nemške vlade do vojne in miru. Zelo blagodejno vplivajo govori zadnjih tednov, ker iz vsakega novejšega zveni resnejša volja po miru in z vsakim se približujemo miru vsaj nekoliko. V terek je govoril prvi nemški državnik, državni kancler grof Hertling. Uvodoma opozarja, da se je lotilo prebivalstva globoko nezadovoljstvo. Res je, da zadnja ofenziva ni prinesla Nemcem začetnega uspeha, položaj je resen, ni pa vzroka, da bi bili zelo malodušni. Nemci se vojujejo od prvega dne vojne le zato, da se branijo. Samo en cilj je mogoče: Varovati domovino, varovati nje svobodo in neodvisnost. Prišla bo ura, ko bodo tudi sovražniki prišli do pameti in bodo pripravljeni končati vojno. Govoreč o zvezi narodov, je dejal kancler, da naj bi se ta ideja poglobila in po vseh deželah naj bi se pečali z mislijo, kako ustvariti tako zvezo. »Prvi in najvažnejši predpogoj zanjo je poštena in odločna volja zavzemati se za mir in pravico«. Vsenemški vojni hujskači seveda tudi s tem govorom ni so zadovoljni in pravijo, da je državni kancler se pokazal popolnoma nezmožnega. Vsi miroljubni ljudje pritrjujejo modremu državniku. — Nemški državniki pa ne govorijo le lepih govorov, marveč se trudijo, da preustroje Nemčijo v moderno, demokrasko državo. Vrše se važna pogajanja med vlado in parlamentarnimi strankami. Cesar Viljem se je namreč izjavil, da je pripravljen odstopiti ljudstvu več svojih pravic tako, da bi v bodoče na Nemškem bila najmerodajnejša volja parlamenta. Danes ima na Nemškem odločno besedo cesar, v bodoče pa naj bi jo imelo ljudstvo po svojih zastopnikih v državnem zboru. Zanimivo je, da vstopijo v parlamentarno vlado tudi socialni demokratje, ki se dosedaj niso hoteli udeleževati vlade. Socialisti mislijo, da se jim z vstopom v vlado posreči vplivati na hitrejši in za Nemčijo ugodnejši konec vojne.

Tedenske vesti.

— Večja Domovina. Danes smo po večali obliko »Domovine«, ker nam v stiski ni bil drug papir na razpolago. V vojni je pač vse odpušljivo.

Za naš up in našo nado. Od tedna do tedna, od dne do dne postaja življenje po mestih težavnejše. Zlasti neznosno so razmere po velikih mestih, kamor je prisiljena hoditi študirati naša mladina. Danes bi stalo življenje posameznega dijaka ne more razpolagati. Pomisliti moramo tudi, da je med dijaštvom vse polno takih, ki so se vrnili po večletnih naporih vojne bedni in izčrpani k svojemu delu. Ako se ne zavzamemo za te trpne za naglo in izdatno pomočjo, jih izročimo neusmiljenemu poginu. Radi tega je narodna in socialna dolžnost, vsakega posameznega Jugoslava, vseh naših društev, občinskih odborov, mestnih zastopov, kakor tudi denarnih zavodov in zasebnih podjetij, da pomagajo oskrbeti dijakom po vseučiliških mestih, v Pragi, na Dunaju in v Gradcu vsaj poceni in tečno hranj. V vseh teh mestih so letos ustano-

vili za našo mladež dijaške kuhinje. V Pragi so se zavzeli za našo bodočnost bratje Čehi ter osnovali poseben odbor, kateremu načelujejo najodličnejši češki možje in žene. Pravijo pa, da naše mladine v tem času obubožana češka zemlja ne more pogostiti tako, kakor bi to hotelo njih srce; kajti niti za lastno prebivalstvo nimajo toliko, da bi ga ubranili pred gladom in stradanjem. Na Dunaju se je ustanovila dijaška kuhinja pod pokroviteljstvom gospe županje dr. Tavčarjeve in gđ. Cilke Krekove, v Gradcu pa bo tamošnje »Slovansko bolniško podporno društvo« (Slawischer Krankenunterstützungsverein) pod predsedstvom vseučiliškega profesorja dr. Rajka Nachtigalla skušal lajšati še hujšo bedo sinov, ugoslavije. Vse tri dijaške kuhinje potrebujejo denarnih prispevkov in živil: moke, masti, solanine, suhega mesa, fižola, ješprenja, sočiva in druge prehrane. Četudi je vsled rekvizicij in vladnih odredb odpošiljanje živil zelo težavno, vendar ni to nemogoče. Po pošti se vedno lahko pošlje majhne količine te ali one stvari. Za večje množine pa se tudi dobe posebne uradne izvoznice. Društvo »Naše srce« v Ljubljani daje v tem oziru radevolje potrebna pojasnila. — Pozivamo vse, katerim je mar bodočnost naroda, vse ki so toliko srečni, da se jim danes še ni treba boriti za vsakdanji kruhek, da se jim omeha srce in postane radodarno. Zlasti naše ženstvo ne sme držati rok križem, ko vidi, da je v smrtni nevarnosti naša mladina, naš največji up in naša največja nada!

— Nekaj o aprovizaciji. Predvsem se mora pribiti, da je vojna doba pokazala vso nezmožnost avstrijske uprave. Mi smo to že davno vedeli in čutili: da 10 milijonov avstrijskih Nemcev nima toliko zmožnih ljudi, da bi upravljali in vodili 28 milijonov broječe prebivalstvo. In vendar so zahtevali za sebe vodilno ulogo in vse vplivne službe. Tekom vojne so tudi naši nemški sodržavljani začeli čutili nezmožnost naše uprave, dasiravno ne trpijo niti od daleč toliko kakor naše jugoslovanske dežele in dasiravno nemške občine med nami živajo razne predprave. Javna tajnost je, da so občinski uradi nemških mest Maribor, Ptuj, Radgona itd., zamenjavali sladkor v velikih množinah za jajca, fižol in druga živila. Sladkor je vendar racijoniran, odkod so dobile te občine kar cele vagonne sladkorja? Slovenske kmečke občine že več mesecev ne dobijo moke za tiste prebivalce, ki imajo krušne karte, kar učiteljstvo, begunci in drugi. Na tozadevno vprašanje je komisar okrajnega prehranjevalnega urada odgovoril: »Vi se lahko preskrbite iz Ogrske in Hrvaške.« To je sicer res, toda za kako ceno! Ako se žito zapleni, potem se mora tudi vsem upravičencem dati njihov delež rpeke in kruha. Sploh je način rekvizicij skrajno neroden. Naj se žito pusti pri kmetu, kjer se gotovo ne pokvari, ter se vsak mesec pobere samo to, kar se rabi: ne pa, da se sveže zrne nakopiči v skladiščih in pokvari. Tudi je nerodno, da se takoj po mlačvi plačujejo višje cene, pozneje pa nižje. Ravno nasprotno: pozneje bi se moralo več plačati, ko je žito suho. To bi tudi vplivalo, da bi ljudje štedili s pridelki v pričakovanju poznejše boljše cene.

— Tihotapstvo na ogrski in hrvaški meji. Ogromne množine živil se vtihotapajo iz Ogrske in Hrvaške čez mejo. Plačujejo se visoke cene, samo da se dobijo živila. Nekaj časa so šle cene skokoma kvišku, dokler niso prehranjevalni uradi obmejnih okraj. glavarstev posegli vmes in skušali stvar organizirati. Seveda zopet brez enotnega načrta. Na pr. ptujsko okrajno glavarstvo je znižalo cene, brežiško pa je v istem času dovoljevalo višje cene. Takoj so hrvaški prekupeci obrnili svoje blago proti Brežicam. V zadnjem času je obmejni promet ptujskega okrajnega glavarstva iz neznanega vzroka oddan mestni občini ptujski in — graski! Ako bi ti občini za sebe potrebovali dotična živila, bi bilo čisto prav, da jih dobite naravnost od obmejnih prejemalcev. Toda ptujska občina gotovo ne rabi vsega, kar ji dan za dnevom dovaža vojaški (!) avtomobil, ki baje naloži teže za pol vagona. Tudi Gradčani menda ne živijo izključno od drage ogrske moke. Mestna urada teh dveh občin sta samo člen v verižni trgovini, ki delata za sebe izvrstno kupčijo brez posebnega truda — trud imajo le obmejni prejemalci — za tiste, ki končno dobijo ta živila, pa povzroča ta nepotrební člen v veriži zopetno podražanje že itak dovolj dragih ogrskih živil.

— Za slepce sta prosti v c. kr. vzgojevališču za slepce dve brezplačni ustanovni mesti. Pravico do njih imajo ubožni otroci obojega spola v starosti 7—14 let. V pošteb pridejo najprej otroci rojeni na Kranjskem, potem rojeni na Koroškem in v tretji vrsti rojeni na Štajerskem. Prošnje do 15. oktobra. Kdor se zanima za mesti, dobi pri našem uredništvu natančnejše pojasnilo.

— Dr. Korošec na Gorenškem. Pretekli teden je obiskal predsednik Jugoslovanskega kluba več krajev na Gorenškem. Povsod ga je narod sprejel, četudi je prišel nepričakovano, no praznično. Loka, Kranj, Senčur in drugi kraji bili so vsi v zastavah. Politična oblast je skakala po cestah in kolodvorih ter ovirala svoboden izraz duše naroda. Bili so vzlic temu nepozabni trenotki narodnega navdušenja.

— Postojnski glavar proti kmetom. Postojnski glavar je izdal na občine ukaz, s katerim prepoveduje kmetom vlagati prošnje za vojaške oprostitve. Glavarjev tozadevni ukaz je nepostaven in nepravilen.

— Umrl je v vojaški bolnici v Trebinju dr. Žiža, zet g. Josipa Lavrenčiča iz Postojne. Hudo prizadeti rudični iskreno sožalec.

— Obračun za narodni greh. Pretekli teden se je vršil v Ljubljani utanovni občni zbor »Narodne galerije«. Za

Ali ste že plačali naročnino za „Domovino“?

predsednika tega veleodličnega in velevažnega narodnega zavoda je pripravljali odbor predlagal gosp. Leona Souvana, imejitelja tvrdke Fr. Ks. Souvan v Ljubljani, proti kateremu pa se je ugovarjalo, ker v zvezi z otroke nemški in je imel hčerko vpisano v šoli za Nemko. Pri volitvah je bil izvoljen nato za predsednika trgovec in arhitekt Ivan Zorman.

Velikanski uspeh je dosegla po preteku štirih mesecev zbirka za »Slovensko šolo v Mariboru«, ki sedaj presega že vsoto 100.000 kron. Zgradba šole v Mariboru bo požrla še najmanj dvakrat toliko vsoto, kakor je dosedaj nabrana, zato pričakujemo, da bo požrtvovalnost našega jeklenega ljudstva po tako krasnem prvem uspehu nanovo vzplamtelja in se bo ob vsaki priliki, v veselju in žalosti, pokazala in z dobrim vzgledom vlekla za seboj druge. Slovenci, darujte in nabirajte za prepotrebno slovensko šolo v Mariboru, da bo čim prej zbran drugi stotisočak! Kdor še ni ničesar daroval, ali kdor je premalo dal, naj se nemudoma odloži. Darila sprejemajo tudi slovenski listi.

— **50letnico** je obhajal te dni češki poslanec Klofač, ki je eden največjih prijateljev Jugoslovancev. Na Dunaju in v Pragi je že od nekdaj iskal družbe z jugoslovanskimi dijakmi, skoraj vsako leto pa je sam obiskoval naše dežele. Zato ni čudno, da je najboljši poznavatelj naših razmer, a tudi najboljši pospeševatelj jugoslovansko-češke vzajemnosti. Klofač je izboren organizator. Ustanovil je svoičas češko narodno socialno stranko kot protiutež proti mednarodni in brezpartijski socialni demokraciji. Med vojno je dosegel popoln uspeh svojega prizadevanja v tem, da je postala češka socialna demokracija narodna in da deluje skupno z njegovo »Češko socialističko stranko«. Poslanec Klofač je na početku vojne trpel hudo pregonjanje in je bil dolgo časa zaprt na praškem divizijskem sodišču. Velikemu Slovanu, odločnemu bojevniku za narodne in socialne pravice k 50letnici tudi mi iskreno čestitamo!

— **Predsednik južne železnice** postane po smrti barona Egerja brččas kak bivši minister ali pa kdo od starega plemstva. Generalni ravnatelj Weeber ne postane predsednik, ker menijo, da mora to postati le kdor zavzema posebno visoko socialno stališče. Ni nobenega dvoma, da se okoli presnega korita tepejo najraznovrstnejši koritarji. Ker so slabi časi in tudi ministrski penzionisti veliko ne zaležejo, je pritisk na korito tem hujši. Dasi teče večji del južne železnice po slovenskem zemlju, so vsa višja mesta v rokah Nemcev. V Jugoslaviji se bo to korenito izpremenilo.

Vojni dogodki.

Italijanski napadi. To, kar se godi na italijanski fronti s strani italijanske armade, ni nikakoli tako ofenzivna, kakršno je napovedovalo časopisje, marveč to so napadi, danes obsežnejši jutri bolj krajevnega značaja, ki pa ne predstavljajo bojev, ki bi imeli zavojevati Benečijo. Ti naskoki so le člen v dolgi vrsti napadov od lanske zime dalje. Doslej niso prinesli Italijanom nikakih uspehov in tudi sedanjih včasih prav besni italijanski navalni potekejo neugodno za Italijane. Deset mesecev že branijo naše čete višine proti italijanskim ravninam in dajši je že večkrat sunil Italijan tako, da je kazal, kakor da bi hotel prodrati naše črte bodisi proti Feltre in Bellunu ali v nižini, mu to ni še doslej uspelo. Sedaj smo koncem septembra. Drugi mesec bo v onem gorovju že sneg in tako se utegnejo v novembru zbog vremenskih razmer tamkaj ustaviti boji in pričeti zopet, morda res v velikem obsegu, prihodnjo pomlad. Zadnje dneve so se zaganjali Italijani v pozicije na planoti med Canovo in hribom Valbella, na hribu Sesemolu so bili Italijani in Francozi že udrli v naše črte, pa jih je protisunek vrzel ven. Italijani napadajo sedaj tu sedaj tam, v glavnem z namenom, da bi vezali avstro-ogrske čete v beneškem gorovju in ob Pavi in bi Avstro-Ogrska ne mogla pošiljati svojih čet na zapadno fronto. Zadnja poročila naznanjajo, da so Italijani na planoti Sedmih občin zopet napadali. Bili so tam v boju tudi Čehoslovaki. Italijanski napad je bil odbit.

Na francoskem bojišču pretekli teden ni prinesel večjih izprememb na nobenem drugem delu fronte, kakor med Cambrajem in St. Quentinom. Tu so napredovali Angleži in Francozi v plošnem, sicer samo okrog 5 km, kadar pa je to napredovanje zlasti zato pomenljivo, ker so ponekod prekorčili črte, ki so jih imeli zasedene pred veliko ofenzivo nemških armad spomladi tega leta. Glavno težišče angleških napadov je bilo mesto Cambrai, kateremu se pa z juga niso mogli približati preko takozvane siegfriedske črte. V sredi fronte so dospeli do glavne nemške utrjene črte in francoska poročila vedo, da so vdrli peneč od tudi že eno angleško milio, torej skoraj pol drugi kilometer globoko v to črto. Največji uspeh so imeli na tej fronti Francozi, ki so se približali St. Quentinu na dobre 3 km. Z njimi skupaj so napadali tudi Angleži. S severa je siegfriedska črta tudi glasom zadnjega nemškega poročila v smeri na St. Quentin prebita. Jasnje je, da imajo Nemci še vedno zelo močne lužicije v mestu samem in v mestom, vendar pa je spoznati, da pripisujejo temu sovražnemu prodiranju zelo veliko važnost, ker so poslali močne čete v protinapad, da bi zopet zavzele

izgubljene kraje severno in severozapadno od St. Quentina. Na ostali fronti se ni izvršila nobena izprememba.

Velik napad so izvršili na makedonski fronti Angleži, Francozi, Grki in Srbi ter so imeli na tej fronti tekom 3 dni neverjetno velike uspehe. Srbski armadi je bilo tudi to pol odkazano najtežavnejše mesto. Šlo je za to, da se raztrga zveza med nemško in armado in bolgarsko vojsko in da se odrgnejo nemški armadi dovozna nota. Nemci stoje na tem bojišču v kotlini pri Bitolji ter so se držali pred to ofenzivo tudi ob reki Crni. Od tod je šla fronta po rino strmih in nedostopnih gorskih pobočjih proti jezeru in mestu Doiran. Srbska armada v zvezi s francoskimi četami je prodrila iz nižin preko gora visokih do 1600 m brez potoč in v najhujših krajevnih težkočah tekom preteklega tedna 65 km daleč v zračni črti. Posrečilo se ji je odrezati zlasti dovožno žilo za čete, stoječe severne in zapadno od Doiranskega jezera. Razbili so in pretrgali železnico iz Skoplja in Solun ter zaprli Vardarsko dolino. Prodirajoč po silno strmih gorah proti severu se je posrečilo odrezati Srbom in Francozom med vojno od Nemcev zadržano železnico, ki se odcepi od glavne proge Skoplje - Solun ter vodi iz pečetka v dolini Črne potem pa proti zapadu na Filip. Na ta način je nemška 11. armada v bitolski kotlini odrezana od vsega dovoza in ji je povratek mogoč edino le po nedostopnih in sila nevarnih gorskih skupinah in po edini večji cesti, ki gre iz Bitolje na Tetovo. Vsled prodiranja srbskih in francoskih čet v kotu med Crno in Vardarjem in vsled pretrganja zvez s severom je bila silno ogrožena tudi bolgarska armada, ki je stala severno in deloma zaradi od Doiranskega jezera. Vsak daljši odpor na tem delu fronte je bil skoraj nemogoč. Vrh tega so pričeli Angleži in Grki tudi na tej fronti s silnimi napadi. Bolgari so se morali umakniti ter so pri svojem umikanju uničili vso pokrajino, v katero so prišli. Bolgarske čete se umikajo na cesti proti Strumici, torej skoraj približno v isti smeri, kakor koncem balkanske vojne pred Grki in Srbi. Angleško poročilo pravi, da so dospeli že približno do Bogdan-čev. Tudi Grki prodirajo na tem delu fronte proti severu. Vsled prodiranja Srbov v kotu med Crno in Vardarjem je odrezana glavna dovozna železnica, ki veže Bolgarsko in ostale zavezniške dežele s fronto v Albaniji in v Makedoniji. Silno dolga železnica preko Odrina niti za armado, ki stoji ob Doiranskem jezeru ne pride v poštev, marveč je glavna dovozna žila v dolini Strume proti Sofiji. Po tej dolini vodi samo cesta, ki pa je vsled vojne že hudo trpela. Na pomoč s strani Turkov na tej fronti Bolgari ne morejo računati, ker je Turčija na drugem mestu v hudih striskah.

Najnovejša uradna vest z makedonske fronte pravi, da so Francozi vkorakali v Prilep; angleško uradno poročilo pa iavlja, da postaja položaj bolgarske armade, edno težavnejši in da se Bolgari umikajo preko Stipa. Srbi baje že ogrožajo njihove umikalne črte.

Angleški napad v Palestini je izvršil v zadnjem tednu popolnoma nepričakovan preokret v pozicijah. Napad se je pričel ob morju, kjer so pomagale tudi angleške ladje ter se je razširil nato preko ceste Jeruzalem - Nablus preko Jordana in proti severu preko Jarmoka. Od Nablusa proti severu so prodrli Angleži preko Samarije, t. j. kakih 10 km daleč. Tam jih je sprejela angleška konjenica, ki je vrgla turške čete nazaj proti sredini Palestine v gorovje Raz el Akra zapadno od Jordana. V dolini Jordana so se umikali Turki ob Jordanu navzgor proti jezeru Tiberias. Angleške čete so istočasno prodrle tudi z zapada, odrezale turško armado od zveze z morjem, pretrgale železnico iz Haife, zasedle Nazaret in prekorčile zgornji tok Jordana ob izstopu iz jezera Tiberias. Zveza med Haifo in Damaskom je na ta način pretrgana. S severo - vzhoda pa so pritiskale čete hedžazskega kralja preko reke Jarmok, zasedle važno cestno križišče Dera ter prodirajo z vzhoda proti jezeru Tiberias in Jordanu. Na ta način stoji turška armada v dolini Jordana ter nima drugega izhoda, kakor da se prebije skozi obroč svojih sovražnikov, ki jo obkrožajo v obliki polmeseča na jugu, zapadu, severu in severo - vzhodu. Edina pot, ki je še odprta, gre v puščavo. Pa tudi tam stoji arabske čete.

Vprašanja in odgovori.

I. Pravica invalidovih svojcev do nadaljnjega prejemanja državnega prispevka za preživljanje za svoje vpoklicane vojakov.

Glede državnega prispevka za preživljanje je prinesel veliko izboljšanje za svoje invalidov novi zakon o državnem prispevku za preživljanje z dne 27. julija 1917, št. 313 dr. zak., veljaven od 1. avgusta 1917 nadalje, ki določa, da imajo vpoklicanečiji svojci, ki imajo pravico do državnega prispevka za preživljanje, pravico prejemati ta prispevek nadalje še ves čas vojne in še 6 mesecev po koncu vojne, če je bil vpoklicanec odpuščen iz vojaške službe kot invalid z vsaj 20 odstotkov zmanjšano sposobnostjo za izvrševanje svojega prejšnjega civilnega poklica in je dokazano, da je to zmanjšanje nastopilo vsled vojaške službe, ali če se ta sposobnost pozneje za toliko zmanjša.

Od 1. avgusta 1917 nadalje imajo torej invalidovi svojci, ki so bili dobili vsled njegovega vpoklica pravico do državnega prispevka za preživljanje, pravico do nadaljnjega prejemanja podpore pod ednim

pogojem, da je bil vpoklicanec odpuščen kot invalid (vsaj 20 odstot.) in ne glede na to, ali in koliko invalid sam sedaj zasluži. Preje je dajal invalidovim svojcem ministrski ukaz z dne 28. septembra 1915, št. 288 dr. zak., pravico nadaljnjega prejemanja podpore le pod pogojem, da so se vsak mesec izkazali pri izplačujoči blagajni s potrdilom občine, da invalid še ni v stanu toliko zaslužiti, da bi preživel sebe in svoje, in da tudi drugih zadostnih dohodkov nima.

Če je bil torej komu ustavljen državni prispevek za preživljanje zato, ker je vpoklicanec, ki se je vrnil kot invalid (vsaj 20 odstot.), dobil službo z zadostnim zaslužkom ali sicer svojce lahko sam preživljal, naj torej takoj prosi, da se mu podpora na podlagi gornjega zakona zopet nakaže.

Gornji zakon je odpravil krivico, da so izgubljali podporo ravno svojci tistih invalidov, ki so se kljub svoji betežnosti mučili s poštenim delom. Sedaj (od 1. avgusta 1917 nadalje) se invalidom ni treba več bati dela, češ, da bodo potem svojci izgubili podporo. Ker se pa komisije marsikje malo brigajo za to zakonito določilo, naj se vsak oškodovanec takoj pritoži.

II. Posebna državna podpora za invalide in za njihove svojce, kateri nimajo pravice do zgoraj omenjenega državnega prispevka za preživljanje.

A. Podpora za invalide za njihovo lastno osebo.

Pristojbine invalidov, ki jih prejemajo od vojaške uprave, so tako nizke, da je tudi največjega pomanjkanja navajenemu človeku popolnoma nemogoče, da bi se z njimi preživljal. Kot nekako, četudi zelo skromno izboljšanje teh invalidskih pristojbin za podpore potrebne invalide, je vpeljal zakon z dne 28. marca 1918, št. 119 dr. zak., veljaven od 1. aprila 1918 nadalje, državno podporo za invalide izmed moštva, in sicer tudi za prezentno službe vojake in za prostovoljno dalje službe podčastnike, katerim se je vsled vojaške službe v sedanjih vojni sposobnost za izvrševanje njihovega prejšnjega civilnega poklica zmanjšala vsaj za 20 odstotkov in katerim je bila vsled tega priznana invalidska pokojnina.

Dočim so imeli preje pravico do državne podpore za invalide po § 2 cesarskega ukaza z dne 12. junija 1915, št. 161 in 162 dr. zak. (glej št. 7. »Domovine«) za svojo osebo le tisti potrebni invalidi, katerih svojci niso prejeli zgoraj pod I. opisanega državnega prispevka za preživljanje, imajo sedaj pravico do državne podpore za invalide po zakonu z dne 28. marca 1918, št. 119 dr. zak., za svojo osebo tudi vsi invalidi, katerih svojci prejemajo državni prispevek za preživljanje za svoje vpoklicane vojakov, tako da prejemajo sedaj svojci državni prispevek za preživljanje, invalid sam pa poleg svojih invalidskih pristojbin še državno podporo po omenjenem zakonu.

Pravico do te državne podpore imajo le vsi potrebni invalidi, katerim se pa po izrečnem besedilu zakona prišteva brez ozira na njihove morebiti zadosten zaslužek, vse invalide, katerih svojci prejemajo državni prispevek za preživljanje še nadalje, ker svojci sploh že izpočetka ne bi bili dobili državnega prispevka, če ne bi bila potrebna rodbina dognana.

Invalidi, katerih svojci prejemajo državni prispevek za preživljanje še nadalje, naj se torej nikar ne boje prositi tudi zase za državno podporo po gornjem zakonu, češ, da so veseli, da prejemajo svojci še podporo, akoravno so sami že doma in imajo morda dobro službo, temveč naj se takoj zglašajo pri županstvu ali okrajnem glavarstvu, oziroma mestnem magistratu, ker je ta podpora mišljena kot nekaj povšeč prenikljivih invalidskih pristojbin.

Tistim invalidom, ki prejemajo morda že malenkostno državno podporo za invalide po § 2 starega cesarskega ukaza z dne 12. junija 1915, št. 161 in 162 dr. zak., morajo podporne komisije to podporo uradno same od sebe, brez prošnje, zvišati po gornjem zakonu z dne 28. marca 1918, št. 119 dr. zak. Višina te državne podpore se ravna po odstotkih, za koliko je invalidova sposobnost za izvrševanje njegovega civilnega poklica zmanjšana in po kraju, kjer je imel invalid pred vpoklicem v vojaško službo svoje stalno bivališče, ali kjer je bil sedaj invalidni prostovoljno dalje službi podčastnik nazadnje v garniziji, in znaša pri za 20—39 odstotkov zmanjšani sposobnosti invalidovi za vse kraje, brez razlike, po 30 kron na mesec, pri 40—59 odstot. za Dunaj in kraje zunaj avstro-ogrske monarhije po 48 kron, za druge kraje z več kakor 40.000 prebivalci (Ljubljana), Hrvaško in Ogrsko, po 45 kron, za vse druge kraje po 42 kron, pri 60—100 odstot. po 60, 54 in 48 kron, pri popolni nezmožnosti za vsako delo po 90, 81 in 72 kron.

To podporo pa podporna komisija, ki ima o prošnji odločati, zniža za tisti znesek, kolikor dobiva invalid od vojaške uprave prave invalidske pokojnine. Ranjeniške doklade ali mesto nje podeljene osebe doklade se pa od državne podpore za invalide ne sme odšteti.

Vzemimo slučaj, da dobiva invalid prostak na leto 72 kron prave invalidske pokojnine in po 96 kron ranjeniške ali osebne doklade, skupaj torej po 168 kron na leto ali po 14 kron na mesec. Če mu podporna komisija na njegovo prošnjo prizna državno podporo za invalide po zakonu z dne 28. marca 1918, št. 119 dr. zak., mu bo vojaška uprava izplačevala kljub temu še vedno ravnotako, kakor prej po 14 K na mesec, ki jih bo dobival po pošti od pokojniške likvidature c. in kr. intendance 2. kor. na Dunaju. — Njegova državna podpora bi znašala, če je njegova sposobnost zmanjšana, n. pr. za 40 odstot. in je živel pred vpoklicem v kraju z manj kakor

40.000 prebivalci, po 42 kron na mesec. Od teh 42 kron odšteje pa podporna komisija tolik znesek, kolikor dobiva invalid prave invalidske pokojnine, to je 6 kron na mesec, in mu izplačuje pri davkarji le po 36 kron na mesec. Poleg teh 36 kron dobiva pa še od vojaške uprave po pošti invalidske pristojbine 14 kron, tako da ima obojega skupaj po 50 kron na mesec. (Konec prihodnjic.)

Raznoterosti.

* **Vožnja na solnce** bi veljala v 3. razredu 24 milijonov kron. Tako je izračunil neki angleški učenjak. Vozili bi se z brzovlakom, ki prevozi v eni uri 90 km, 175 let.

* **Število zvezd.** Človek more pri jasnem vremenu s prostim očesom naštetih okoli 4000 zvezd. Z dobrim daljnogledom, ki je približno meter dolg, vidimo že 60.000 zvezd. Ako pa vzamemo najmodernejši zvezdogledni teleskop, videli bomo na nebeskem svodu gotovo do 60 milijonov zvezd.

* **Ali živalim vožnja po morju škoduje?** Znano je, da se nekateri ljudje prav lahko po morju vozijo, drugi pa hudo obole za morsko boleznijo. Ravno tako je tudi pri živalih. Morska vožnja de slabo zlasti slonom. Če so bili preje še tako divji, so na ladiji čisto krotki in pobiti. Zdravijo jih z močnim žganjem, po katerem jim takoj odleže. Morsko vožnjo tudi velblodi zelo težko prenašajo. Čeli transportirani živali gredo vsled morske bolezni v nič. Zirafram ne škoduje vožnja po morju. Domače živali, kakor konj, pes, mačka itd., so vse zelo občutljive ter morsko vožnjo le težko prenašajo. Opice tudi hudo obole. Za nje pa imajo dobro sredstvo. Pod nos jim drže čebulo, morska bolezen mine in jih tudi več ne prime.

* **Najbolji resni ljudje na svetu** so Veddehovci, prebivalci otoka Cevlona. Ti ne poznajo smeha. Ko jih je nek potnik vprašal, zakaj se ne smejejo, so mu dejali, da še niso ničesar videli, za kar bi se mogli smejati.

* **Delavska beda.** V mestu Veliki Rešen v Lužici v Nemčiji je delavec Foric obesil svojo ženo, svojega 10letnega sina in potem samega sebe. Mož in žena sta imela nastopiti zapor, ker sta bila gladna ukradla eno gnjat. Razven tega so jim bili hišni gospodarji odpovedali stanovanje, drugega pa niso mogli dobiti. Vojna beda delavca najhujše stiska.

* **Zakaj sovražijo goved in prašiči pse?** Znano je, da imajo goved in prašiči veliko pozebljenje zabosti in raztrgati psa. To sovražstvo je menda še iz onih časov, ko so živele naše živali divje in so jih psi hudo napadali in lovili. Danes delaja tako volkovi. V Rusiji napravijo vsako leto 24 milijonov kron škode s tem, da raztrgajo najmanj 8000 živali.

* **Najglobokejše mesto v morju,** ki je dosedaj znano, je blizu Filipinskih otokov. Dno morske vode leži 9780 m pod morsko gladino.

* **Na Španskem** je skoraj ena petina prebivancev plemičev, med njimi pa je več kot štiri petine revežev in beračev.

* **Pred sto leti** je bilo v Evropi komaj 21 mest z več kot 100.000 prebivalci.

* **V Avstraliji,** najmanjšem delu sveta, se bere sorazmerno največ časopisov. Za 5 milijonov prebivalstva izhaja tamkaj 1200 listov.

* **Podzemeljsko morje.** Malokdo ve, da je menda pod zemeljsko skorjo silno veliko vode in sicer najmanj ena tretjina vsega našega morja. Ako bi vsa ta voda prišla na zemeljsko površje, bi poplavlila celo našo zemljo kakih 3000 čevljev visoko.

* **V Mehiki vse kadi,** stari, mladi, možje in žene, revni in bogati. Funier trdi, da tlačijo tudi otrokom, ki so komaj zagledali luč sveta, v usta — cigarete. V šolah kade učenci z učiteljem vred smodke. Tudi po cerkvah vse kadi, kar se sicer dela po celi Ameriki. Mladenci in dekleta kade med celo sveto mašo, le pri povzdizovanju ne. Tu vržejo cigarete in smodke naglo po kotih in vse poklekne. V Mehiki se kadi tudi po sodnih dvoranh. Kade sodniki, zagovorniki in porotniki. Le obtožene in njegov čuvaj ne smeta kaditi.

* **Pasje meso kot hrana.** Na Nemškem razsekajo po mesnicah vsako leto 5000 psov za meso.

* **Otroški velikan.** Navadno tehta otrok ob porodu 3000—3500 gramov. Žena nekega cestarja na Nemškem pa je porodila otroka, ki je tehtal 7120 gramov in bil 66 cm dolg. Otrok je čez tri dni umrl.

Odgovorni urednik: Emil Vodeb.
Tisk »Narodn. Tiskarne« v Ljubljani.

Izdaja: Konsorcij »Domovine«.
Izhaja vsak petek.

Naročnina za tekoče leto 12 K, za pol 6 K. Posamezna številka 30 vinarjev.

Uredništvo in upravnništvo:
Sodna ulica št. 6, pritličje desno.
Inserti po dogovoru.

Jagodne plodove vseh vrst,
zlasti: maline, borovnice, robidnice, grom-zeljše (preiselbeer), nadalje plodove grmičja: ščipek (divja roža), čimž, dren, trulja, jerebikovec, češminje, brinje, murva, medvedove bruske, hebat ter suhe koprive v vseh množinah
lekarna na Bledu.